

Ärendet

Tillsyn av den fristående grundskolan Ekhamraskolan i Mariestads kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Friskolan i Mariestad AB att senast **den 31 mars 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande garanterad undervisningstid, skolans val, språkval, extra studietid och särskilt stöd samt betygsättning och betygskatalog. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Friskolan i Mariestad AB inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Friskolan i Mariestad ska vidta följande åtgärder

Undervisningens innehåll och omfattning

Garanterad undervisningstid

1. Se till att alla elever får minst den garanterade undervisningstiden i de naturorienterade och samhällsorienterade ämnena, fördelat utifrån den stadieindelade timplanen, om inte avvikelser är beslutade genom anpassad studiegång, anpassad timplan eller prioriterad timplan. Av huvudmannens redovisning ska det framgå hur undervisningen är schemalagd under vårterminen 2025 utifrån huvudmannens beslutade timplan. (3 kap. 12 § och 10 kap. 4-5 §§ skollagen, 9 kap. 3 § skolförordningen [2011:185] samt bilaga 1 till skolförordningen)

Skolans val

2. Se till att rektor fattar beslut om hur utrymmet för skolans val ska användas. Rektor får inte uppdra åt någon annan att fatta detta beslut. Rektors beslut ska ges in i samband med huvudmannens

redovisning. (10 kap. 4 § skollagen och 9 kap. 9 §§ skolförordningen)

3. Upphör med att omfördela undervisningstid i ämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska och språkval inom ramen för skolans val. Huvudmannen ska besluta om en ny lokal timplan som överensstämmer med bestämmelserna i skollagen och skolförordningen. Den lokala timplanen ska ges in i samband med huvudmannens redovisning. (10 kap. 4 § skollagen, 9 kap. 3–4 §§ skolförordningen, bilaga 1 skolförordningen samt 26 kap. 7-8 § skollagen)

Språkval

4. Se till att språkval erbjuds i enlighet med författningarnas krav, det vill säga att eleven enbart får undervisning i det språk som eleven valt. (10 kap. 4 § skollagen; 9 kap. 5-6 §§ skolförordningen)

Extra studietid

5. Se till att erbjuda extra studietid, minst två timmar per vecka, för samtliga elever. Den extra studietiden ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen och vara åtskild från övrig undervisning. Av huvudmannens redovisning ska framgå när och hur den extra studietiden erbjuds och anordnas. (10 kap. 5 a § skollagen)

Särskilt stöd

6. För varje anmälan om behov av särskilt stöd för en elev som inkommer till rektorn, eller som redan har inkommit men där utredning ännu inte har påbörjats, ska rektorn starta en utredning. I varje sådan utredning av behov av särskilt stöd som startas ska samråd ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden 11 december 2024 – 24 mars 2025 och vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 § skollagen)
7. Se till att rektor, för det fall det är aktuellt utifrån elevs stödbehov, fattar beslut om enskild undervisning för eleven i enlighet med författningarnas krav, samt att åtgärdens innehåll och omfattning klargörs utifrån elevens behov och förutsättningar. (3 kap. 9 och 11 §§ och 29 kap. 10 § skollagen)

8. Se till att rektor, för det fall det är aktuellt utifrån elevs stödbehov, fattar beslut om anpassad studiegång för eleven i enlighet med författningarnas krav, samt att åtgärdens innehåll och omfattning klargörs utifrån elevens behov och förutsättningar. (3 kap. 9 och 12 §§ och 29 kap. 10 § skollagen)

Betygskatalog

9. Se till att samtliga betygssättande lärare signerar betygskatalogen på föreskrivet sätt med datum och signatur. I de fall icke-legitimerade lärare sätter betyg ska rektorn se till att detta görs tillsammans med en legitimerad lärare samt att både den legitimerade och den icke-legitimerade läraren signerar betygskatalogen. (3 kap. 16 § skollagen, 6 kap. 10 § skolförordningen, 7 § Skolverkets föreskrifter [2011:123] om betygskatalog)
10. Se till att betyg beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. (3 kap. 14 och 16 §§ skollagen)

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2024:5710) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden hösten 2024 inlett en tillsyn av Ekhamraskolan i Mariestads kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Ekhamraskolan följer gällande bestämmelser om undervisningens innehåll och omfattning, extra anpassningar och särskilt stöd och betygsättning och betygskatalog.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare och elevhälsa samt lektionsobservationer den 17-18 september 2024 samt genom intervju med rektor och biträdande rektor den 19 och 27 september 2024. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat åtgärdsprogram, utskrift från betygskatalog, scheman för elever och lärare samt skolenhetens timplan.

Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Undervisningens innehåll och omfattning

Garanterad undervisningstid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Timplanen

Skolinspektionen har begärt och fått in skolans timplan samt scheman för elever och lärare. Av skolans timplan framgår att den totala undervisningstiden för eleverna under årskurs 7-9 är 2618 timmar. I timplanen anges att den totala undervisningstiden för eleverna i de naturorienterande ämnena under årskurs 7-9 är 239 timmar. Enligt timplanen utgörs detta av 75 timmar i fysik, 82 timmar i kemi och 82 timmar i biologi. Den totala undervisningstiden för eleverna i de samhällsorienterade ämnena är enligt skolans timplan 320 timmar. Enligt timplanen utgörs detta av 80 timmar undervisning i respektive ämne; geografi, historia, religion och samhällskunskap.

Vidare framgår av skolans timplan att eleverna får undervisning i skolans val, som uppges vara Processorienterat lärande (POL) och Profilval. Enligt skolans timplan har samtliga ämnen (förutom kemi) minskats med cirka 10 procent vardera till fördel för skolans val POL. I timplanen anges att för skolans val Profilval regleras tiden i skolans timplan.

Rektor uppger i intervju att det stämmer att skolan har tagit 10 procent till skolans val POL från alla övriga ämnen. På frågan hur rektor säkerställer att

eleverna får den garanterade undervisningstiden i de samhälls- och naturorienterade ämnena säger rektorn att hen inte kan svara på det. Det ligger i pedagogens profession, fortsätter rektor, att beräkna hur mycket tid som ska läggas och vilka moment som ska hinnas med för att sätta ett rättssäkert betyg. Rektor berättar att hen inte ger lärarna direktiv om hur mycket tid som ska läggas på respektive ämne och att lärare förväntas vara insatta i skolans timplan. Rektor uppger att lärarna i samhällsorienterade ämnen har gjort en rimlighetsbedömning i varje ämne, för att hinna med kursplanen och att t.ex. historia tar mer tid än religion. Rektor uppger att hen inte följer upp elevernas garanterade undervisningstid. Rektor uppger vidare att tiden för skolans val Profilval tas från de ämnen som ingår i de olika profilerna.

Huvudmannen uppger i inkommen komplettering att eleverna på skolenheten totalt får 2800 undervisningstimmar på högstadiet, vilket enligt huvudmannen är 166 timmar fler än vad inkommen timplan anger. Av dessa är 84 timmar avsatta till profiltid, vilket är skolans val. Huvudmannen uppger att det innebär att skolan inte har tagit bort tid från andra ämnen för att ge plats åt profiltiden, utan dessa timmar utgör ett tillskott i elevernas schema.

Scheman

Skolinspektionen har begärt in och tagit del av elevernas schema. Av schemana framgår att det under varje skoldag förekommer schemalagda pass, om cirka 1-3 timmar, där flera ämnen står under samma lektionstid.

Som exempel har elever i årskurs 8, i det schema som gavs in inför Skolinspektions besök, på måndagar ett lektionspass 08.50-12.00 där det anges tre parallella ämnen i schemat; idrott och hälsa, matematik och svenska. Av senare inlämnat schema för v. 38 2024 för årskurs 8 SYD hade eleverna friidrott mellan 09.10-10.10 och därefter svenska/matematik mellan 10.45-12.00. Under fredagseftermiddagar har årskurs 8, enligt det schema som gavs in inför Skolinspektions besök, ett lektionspass 08.40-12.00 där det anges tre parallella ämnen i schemat; engelska, idrott och hälsa och matematik. Enligt senare inlämnat schema för v. 38 för årskurs 8 SYD hade eleverna arbetspass matematik/engelska mellan 08.40-09.50 därefter friidrott mellan 10.20-11.20. Schemana för övriga klasser i årskurs 8 och 9 innehåller också sådana lektioner, där flera ämnen är utskrivna under samma lektionspass och då specifika tider för ämnena inte framgår.

Elever berättar att de långa lektionerna med flera ämnen kallas för arbetspass och flera elever uppger att deras schema kan förändras varje vecka. Av inkomna scheman för årskurs 9 framgår att eleverna under tisdag eftermiddag har ett arbetspass i svenska/SO och på samma schemaposition framgår att arbetspasset består av svenska, SO och POL. Eleverna i årskurs 9 uppger att de själva väljer vilket av dessa ämnen som de vill läsa och att

alla elever jobbar olika lång tid med de olika ämnena. Det som spelar roll är att eleverna blir klara med sina uppgifter och inte hur länge de har jobbat med ett visst ämne.

Lärare berättar att de tillsammans med övriga lärare, som de delar ett arbetspass med, fördelar undervisningstiden mellan de olika ämnena som ingår i arbetspasset. I vissa arbetspass och för arbetspass i några specifika ämnen, såsom språk, framgår hur mycket undervisningstid som är avsatt för ämnet, uppger lärarna. I arbetspass där flera ämnen ingår kan lärarna ge och ta tid från varandras ämnen. Lärare berättar att lektionstiden i de olika ämnena kan ändras varje vecka och att lärarna håller koll på att tiden som de bytt med varandra byts tillbaka i närtid. På Skolinspektionens fråga om hur lärarna ser till att eleverna får den garanterade undervisningstiden i de ämnen som de undervisar i svarar en lärare att hen inte räknar undervisningstiden i hens ämne, utan mer rättar sig utifrån vad eleverna ska nå för mål. En annan lärare berättar att hen framåt jul känner sig trygg att eleverna får den garanterade undervisningstiden för att hen har ett schema att följa och att skolans huvudman vill att de ska tänka pedagogiska projekt för att eleverna ska nå som lång som möjligt.

Rektor uppger att elevernas scheman läggs av två lärare tillsammans med rektor på uppdrag av skolledningen. Först läggs ett översiktligt schema och sedan lägger lärarna, som delar på ett arbetspass, upp schemat utifrån behovet hos eleverna, uppger rektorn. Rektor berättar att skolan arbetar med arbetspass och att eleverna under ett arbetspass kan få undervisning i ett eller flera ämnen. Rektorn uppger att lärare som delar ett arbetspass från vecka till vecka kan byta timmar med varandra och att det görs utifrån det behov av tid som en lärare behöver för att exempelvis genomföra en uppgift. Skolinspektionen har under intervjun frågat rektorn om ett specifikt arbetspass som Skolinspektionen besökte och där eleverna berättade att alla elever arbetade med olika ämnen under olika lång tid. Biträdande rektor bekräftar att eleverna under arbetspasset arbetade med olika arbetsuppgifter och uppger att eleverna därför använde olika lång tid till varje uppgift utifrån elevens behov.

Rättslig reglering

Av 10 kap. 4 § tredje stycket skollagen framgår att det ska finnas skolans val. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval, om Statens skolverk har godkänt en plan för undervisningen.

Av 10 kap. 5 § skollagen framgår att den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 890 timmar.

Av 9 kap. 3 § skolförordningen framgår att bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden (timplan) finns i bilaga 1 till skolförordningen.

Av 9 kap. 4 § skolförordningen framgår att huvudmannen efter förslag av rektorn beslutar om fördelning mellan årskurserna av undervisningstiden.

Av 9 kap. 9 § skolförordningen framgår att i timplanen anges ett antal timmar som får användas för skolans val. Utrymmet för skolans val ska användas för undervisning i ett eller flera ämnen. Rektorn beslutar om hur utrymmet för skolans val ska användas. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta sådana beslut.

I bilaga 1 till skolförordningen anges för varje ämne och stadium den undervisningstid i timmar som en elev minst har rätt till. Enligt timplanen ska eleverna ha minst 2634 timmars garanterad undervisningstid under högstadiet. Enligt timplanen ska eleverna vidare ha minst 289 timmars undervisning i naturorienterande ämnen på högstadiet. I högstadiet ska eleverna i de naturorienterande ämnena ges en minsta undervisningstid om 80 timmar i respektive ämne. Resterande 49 timmar får fördelas fritt mellan de tre ämnena. Enligt timplanen ska eleverna ha minst 405 timmars undervisning i samhällsorienterande ämnen på högstadiet. Eleverna ska i samhällsorienterande ämnen ges en minsta undervisningstid om 80 timmar i geografi och religionskunskap, 90 timmar i samhällskunskap och 100 timmar i historia. Resterande 55 timmar får fördelas fritt mellan de fyra ämnena i högstadiet. Skolans val får utgöra högst 600 timmar av den totalt garanterade undervisningstiden om 6 890 timmar för hela grundskolan. Vid skolans val får antalet timmar i timplanen per stadium för ett ämne eller en ämnesgrupp minskas med högst 20 procent. Antalet timmar för svenska eller svenska som andraspråk, engelska, språkval och matematik får dock inte minskas.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektorn inte säkerställer att eleverna i högstadiet ges den garanterade undervisningstid de har rätt till i flera ämnen.

Tillsynen visar att huvudmannens beslutade timplan inte överensstämmer med den stadiindelade timplanen som anges i skolförordningen avseende de naturorienterande och de samhällsorienterande ämnena. Av utredningen framgår att det i skolenhetens timplan är utlagt cirka 26 timmar mindre än i den stadiindelade timplanen för naturorienterande ämnen för högstadiet. Vidare framgår att det i skolenhetens timplan är utlagt cirka 41 timmar mindre än i den stadiindelade timplanen för samhällsorienterande ämnen för högstadiet. Detta är en brist.

I bedömningen har Skolinspektionen beaktat att cirka 10 procent har minskats från de natur- och samhällsorienterade ämnena, till förmån för skolans val.

Av tillsynen framgår att elevernas scheman består av ett stort antal så kallade arbetspass, där flera ämnen är schemalagda parallellt under ett och samma arbetspass. Lärare och elever berättar att det är flytande vilka ämnen som elever kan arbeta med och att det beror på varje elevs situation, att en elev kan behöva arbeta med svenska och en annan med matematik under samma arbetspass. Lärare berättar att de håller koll på hur mycket tid som läggs på varje ämne genom att de byter tid med andra lärare. Rektor uppger att han inte lägger sig i hur lärare fördelar undervisningstiden och att han heller inte följer upp om eleverna faktiskt ges den garanterade undervisningstiden. Skolinspektionen konstaterar att det mot bakgrund av detta upplägg inte är möjligt att kontrollera om huvudmannens timplan överensstämmer med den undervisningstid som eleverna faktiskt får, då den planerade undervisningstiden i flera ämnen inte går att utläsa av inkomna scheman.

Att eleverna inte får sin garanterade undervisningstid tillgodosedd gör att eleverna inte får sin rätt till utbildning och leder till att eleverna får sämre förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Skolans val

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inkommen timplan för skolenheten framgår att eleverna i högstadiet ska ges 345 timmars undervisningstid i skolans val, vilket enligt timplanen består av 145 timmar i Profilval samt 200 timmar i POL (Processororienterat lärande).

I skolans timplan anges att ämnet POL syftar till att utveckla de kognitiva förmågor samhället ställer som krav på individerna. Planera, genomföra och utvärdera är grunden för att börja reflektera kring sitt lärande, framgår det vidare av timplanen. Enligt skolans timplan har samtliga ämnen (förutom kemi) minskats med cirka 10 procent vardera till fördel för skolans val POL. I timplanen anges att för skolans val Profilval regleras tiden i skolans timplan. Rektor uppger i intervju att det stämmer att skolan har tagit 10 procent till skolans val POL från alla övriga ämnen.

Av intervju med elever framgår att eleverna under ett arbetspass i POL själva väljer vad de behöver arbeta med, utifrån den planering som eleverna gjort på mentorstiden. Arbetspassen i POL beskrivs av eleverna som ett "göra klart-pass" där eleverna kan arbeta med det som eleverna ligger efter i. På Skolinspektionens fråga om eleverna får ett omdöme i POL svarar eleverna att de inte får betyg utan på arbetspassen i POL arbetar eleverna bara färdigt. Elever berättar även att det händer att andra arbetspass avslutas med POL och då kan eleverna jobba med det som de själva vill.

Lärare uppger i intervju att under arbetspassen i POL kan eleverna arbeta med valfritt ämne, göra klart uppgifter eller läxor. För vissa elever kan det, som en extra anpassning, finnas ett beslut om vad eleverna ska arbeta med under arbetspassen i POL.

Lärare berättar att tanken med POL är att eleverna efter egen förmåga ska kunna planera sitt eget arbete. Det är självständigt arbete som genomförs på POL-passen med stöd av lärare, uppger lärarna. Eleverna arbetar med olika saker, ibland arbetar eleverna med samma sak. Detta gör att lärare har tid att hjälpa enskilda elever i ämnen, och att de har en möjlighet att vara flexibla och stötta de elever som behöver stöd.

Rektor berättar att varje vecka börjar med mentorstid där elevernas respektive mentor går igenom mål och uppgifter för respektive ämne. Eleverna lägger sedan sin egen planering och arbetar med den framför allt under arbetspassen i POL. Rektorn säger att tanken är att eleverna ska tänka klokt, och om exempelvis läraren i svenska undervisar på ett POL-pass, så är det bra att arbeta med svenska på det POL-arbetspasset.

Av Skolverkets hemsida framgår att huvudmannen inte har godkännande att anordna lokalt tillval.¹

Rättslig reglering

Av 10 kap. 4 § skollagen framgår att det ska finnas skolans val och att skolans val får omfatta ett lokalt tillval om Skolverket godkänt det.

Av 9 kap. 9 § skolförordningen framgår bland annat att i timplanen anges ett antal timmar som får användas för skolans val. Utrymmet för skolans val ska användas för undervisning i ett eller flera ämnen. Rektorn beslutar om hur utrymmet för skolans val ska användas. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta sådana beslut.

Av 9 kap. 11 gymnasieförordningen framgår att undervisning i ett ämne inom skolans val till sitt innehåll och sin inriktning ska vara förenlig med kursplanen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolenheten inte uppfyller författningarnas krav avseende skolans val.

¹ Se Skolverkets hemsida avseende att anordna lokalt tillval i grundskolan, "Beviljade utbildningar, lokalt tillval, uppdaterad den 18 april 2024", [Anordna lokalt tillval i grundskolan - Skolverket](#)

Av tillsynen framgår att skolan arbetar med POL inom ramen för skolans val. I skolans timplan anges att POL är ett ämne. Skolinspektionen konstaterar att skolförfattningarna anger vilka ämnen som ska ingå i grundskolan, och att POL inte är ett ämne enligt skolförfattningarna. Av skolans timplan framgår dock inte heller vilka ämnen som ingår i skolans val POL. Skolinspektionen konstaterar att det mot denna bakgrund är otydligt vilket eller vilka ämnen som skolans val POL används till. Av intervjuer med elever, lärare och rektor framgår att det är eleverna eller undervisande lärare som veckovis eller dagligen inför POL-arbetspassen bestämmer vilka ämnen som eleverna ska arbeta med vid det aktuella passet. Skolinspektionen bedömer därmed att frågan om vilka ämnen som ska ingå i skolans val POL inte är ett beslut som fattats av rektor, vilket är ett krav. Av utredningen framgår inte heller att skolans val POL används som en fördjupning av ett eller flera ämnen utan används i huvudsak som ett arbetspass där elever har möjlighet att göra klart uppgifter. Då huvudmannen inte heller har godkännande om lokalt tillval kan det inte heller utgöra tid inom ramen för lokalt tillval.

Vidare framgår av utredningen att skolan i sin timplan har omfördelat tid från ämnena svenska, matematik, engelska och språkval till skolans val, vilket inte är förenligt med skolförfattningarnas krav. Även detta är en brist.

Språkval

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har begärt och fått in scheman för lärare. Av schemana framgår att det finns lärare som undervisar i "språkmix". Elever uppger att på skolan kan man välja att läsa tyska eller spanska men att det också finns elever som har svårt med svenskan eller engelskan som i stället för ett språkval har språkmix. Då läser man enligt eleverna svenska och engelska.

Lärare berättar att språkmix är för de elever som behöver särskilt stöd i engelska och svenska. Eleverna har språkmix istället för moderna språk och elever som deltar på språkmixen läser både svenska och engelska. Lärare ger som ett exempel att om en elev har betyget F i svenska och engelska, kan rektor tillsammans med mentor ta ett beslut om att eleven ska läsa språkmix för att eleven ska kunna höja sitt betyg. En lärare berättar att eleverna under språkmixen även kan arbeta med andra ämnen, såsom matematik. Läraren uppger att eleverna inte får arbeta med vad de vill på språkmixen, utan att eleverna ska arbeta med kärnämnen.

Rektorn uppger att språkmix är svensk-engelska och är för elever som valt att inte läsa ett modernt språk. Rektorn uppger vidare att elever får gå i språkmix om de tidigare inte har läst ett modernt språk eller om en elev inte orkar med ett modernt språk. Det är skolledningen som i samråd med

elevens föräldrar beslutar om att en elev ska läsa språkmix. Rektorn uppger att de tar upp med vårdnadshavarna vad ett modernt språk innebär för elevens fortsatta studier. Rektorn uppger i intervju även att språkmix är en särskild stödåtgärd där de styr vilket ämne som eleven ska arbeta med, exempelvis svenska eller engelska.

Rättslig reglering

Av 10 kap. 4 § skollagen framgår det att det som ämnen ska finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval.

Av 9 kap. 5 § skolförordningen framgår att huvudmannen som språkval ska erbjuda minst två av språken franska, spanska och tyska. Huvudmannen ska sträva efter att därutöver erbjuda andra språk som språkval.

Av 9 kap. 6 § skolförordningen framgår det att en elev istället för ett språk som erbjudits enligt 5 § får välja något av följande språk som språkval:

1. det språk som eleven ska erbjudas modersmålsundervisning i,
2. svenska eller svenska som andraspråk under förutsättning att eleven i övrigt får undervisning i svenska eller svenska som andraspråk,
3. engelska, eller
4. Teckenspråk.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att språkval inte erbjuds i enlighet med författningarnas krav.

Av tillsynen framgår att elever på skolan som inte tidigare har läst eller inte vill läsa ett modernt språk som språkval erbjuds att läsa "svensk-engelska", det vill säga båda ämnena svenska och engelska samtidigt och inte ett av dessa ämnen. Eleverna ges därmed inte möjligheten att välja antingen engelska eller svenska som språkval. Detta är en brist.

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Elever och lärare uppger att skolan inte har schemalagda tillfällen varje vecka där elever kan få studiehjälp men att elever erbjuds möjlighet att få stöd och hjälp genom att lärare finns tillgängliga varje dag efter skoldagens slut.

Lärare uppger att extra studietid finns schemalagt genom "mattestuga" och att skolan under höstterminen 2024 ska starta en "svenskastuga". På

mattestugan kan elever som både behöver stöttning och mer utmaningar i matematik få hjälp. Lärare berättar att skolan var tredje torsdag har ett "göra klart-pass" och att även detta kan ses som extra studietid.

Rektor uppger att de inte har extra studietid schemalagt men att skolan bland annat har mattestuga och svenskastuga och att skolan erbjuder eleverna att komma till skolan på loven.

Skolinspektionen har begärt in elevscheman för årskurs 7-9. Av schemana framgår att det på onsdagar finns en schemalagd mattestuga för årskurs 7 mellan kl. 13.15-14.00, för årskurs 8 mellan kl. 14.40-15.10 och för årskurs 9 mellan 14.30-15.10.

Rättslig reglering

Av 10 kap. 5 a § skollagen framgår att elever i årskurs 4–9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolenhetens arbete med att erbjuda eleverna extra studietid.

Av tillsynen framgår att det i och för sig finns en så kallad mattestuga schemalagd. Utöver detta finns dock inga schemalagda tider för extra studietid utlagda i elevernas scheman. Skolinspektionen konstaterar att den extra studietiden ska vara åtskild från elevernas ordinarie undervisning, och det behöver också vara tydligt för eleverna när den extra studietiden erbjuds. Tillsynen visar därmed att eleverna inte erbjuds extra studietid i enlighet med författningarnas krav, det vill säga minst två timmar per vecka.

Skolinspektionen vill i sammanhanget betona att det är elevens behov som bör vara utgångspunkten för upplägget av den extra studietiden och att eleverna därför inte bör begränsas i vilka ämnen som eleverna erbjuds hjälp i.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Extra anpassningar

Lärare uppger att de arbetar med extra anpassningar och att dessa ändras vid behov. Lärare uppger även att de arbetar mycket med anpassningar på gruppnivå och exempel på extra anpassningar som lärare ger är klassrumsplacering, starthjälp på lektionen, möjlighet att redovisa muntligt, enskilda genomgångar och checklistor. Även elevhälsan uppger att lärarna arbetar med extra anpassningar och att skolan regelbundet utvärderar extra anpassningar.

Anmäla behov av särskilt stöd

Lärare, elevhälsan och rektor berättar att det finns elever på skolan som trots extra anpassningar befaras inte komma att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas. Av intervjuer med lärare framgår att lärarna då lyfter eleven vid ett av de veckovisa mötena som elevhälsa och rektor deltar vid eller genom ett formulär som de fyller i och skickar till skolpsykologen, som ansvarar för elevhälsan.

Rektorn uppger bland annat att skolans mentorer har regelbundna samtal med sina mentorselever. När något uppkommer i en elevs skolsituation tar skolan tag i det och lärare är snabba med att lyfta elever, antingen med elevhälsan eller vid ett av de möten som sker varje vecka där både elevhälsan och lärare deltar.

Utreda behov av särskilt stöd

Skolinspektionen har begärt in en förteckning över elever på skolan som anmälts kunna vara i behov av särskilt stöd. Av förteckningen framgår att 17 elever på skolenheten har ett åtgärdsprogram. Skolinspektionen har begärt att få ta del av utredning av särskilt stöd samt beslut om åtgärdsprogram för nio av dessa elever.

Enligt inkommen dokumentationen har beslut om åtgärdsprogram fattats för åtta av dessa nio elever. I den dokumentation som skolan har skickat in finns det för två av dessa åtta elever som har beslut om åtgärdsprogram en utredning av elevens behov av särskilt stöd. För flera elever, för vilka beslut om åtgärdsprogram inte har föregåtts av en utredning av elevens behov av särskilt stöd, har dokumentation i form av mötesanteckningar eller frånvaroutredning inkommit. För en elev har enbart ett beslut om åtgärdsprogram inkommit.

Lärare uppger i intervju att efter att en elev har lyfts till elevhälsa och/eller rektor kallas elevens mentor inom kort till ett möte med elevhälsan för att diskutera eleven. Därefter genomförs ett så kallat samrådsamtal där vårdnadshavare, representant från elevhälsan och rektor deltar. Vid ett samrådsamtal, uppger lärare, kan exempelvis beslut fattas om en pedagogisk kartläggning, extra anpassningar, att eleven ska delta i matstuga eller att eleven ska få andra extra insatser. Om det för en elev

har genomförts flera samrådssamtal kan beslut om åtgärdsprogram och särskilt stöd fattas vid mötet, uppger några lärare.

Elevhälsan uppger att ett beslut om åtgärdsprogram inte alltid föregås av en utredning av elevens behov av särskilt stöd.

Rektorn uppger att om skolan känner oro för en elev bjuds vårdnadshavare in för att träffa mentor, professioner från elevhälsan och rektor. Vid dessa möten kan beslut tas om att göra en pedagogisk kartläggning och ibland kommer de fram till att åtgärdsprogram ska utformas och att extra stöd ska sättas in, säger rektorn. Rektorn uppger att en pedagogisk kartläggning inte är detsamma som en utredning om behov av särskilt stöd då en pedagogisk kartläggning är en mer utförlig kartläggning. En utredning av särskilt stöd sker i mötet med rektor och specialpedagog då de går igenom information från undervisande lärare om hur det går för eleven i de olika ämnena.

Rektorn uppger vidare att de mötesanteckningar vilka inkommit för flera elever med beslut om åtgärdsprogram, kan ses som en utredning av särskilt stöd. Vidare uppger rektor att för någon elev ligger en frånvaroutredning till grund för beslut om åtgärdsprogram.

Huvudmannen uppger i en kommentar till begärd dokumentation inför Skolinspektionens tillsyn bland annat att dokument för att utreda rätten till särskilt stöd i de flesta fall är en pappersprodukt. Vidare uppger huvudmannen att utredningar av särskilt stöd finns för att Skolinspektionen tittar efter dem och att huruvida dessa dokument finns i en verksamhet är inte detsamma som att en skola har goda rutiner för att ge elever det stöd de behöver i vardagen för att lyckas.

Vidta åtgärder

Av skolans förteckning över elever som anmälts kunna vara i behov av särskilt stöd framgår inte att någon elev ges enskild undervisning. I de åtta åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av har ingen elev beslutat om enskild undervisning.

Lärare uppger i intervju att det finns elever som ges enskild undervisning. Elevhälsan uppger i intervju att det nog inte är uttryckt i elevers åtgärdsprogram att de ska ges enskild undervisning eller att det ska anges i åtgärdsprogram framöver att eleven ges enskild undervisning.

Rektorn uppger att det finns elever som ges enskild undervisning men menar att det för vissa elever egentligen mer är en "anpassning".

Vidare uppger huvudmannen i förteckningen över elever som anmälts kunna vara i behov av särskilt stöd att en elev har anpassad studiegång. I elevens åtgärdsprogram finns inte några uppgifter om att eleven ska ges anpassad studiegång.

Elevhälsan uppger i intervju att det finns elever på skolan som har en anpassad studiegång, men att det inte är uttryckt i åtgärdsprogram att eleven har anpassad studiegång. Även rektorn uppger att det finns elever som har anpassad studiegång men att det inte finns något formellt beslut om anpassad studiegång.

Huvudmannen uppger i en kommentar till begärd dokumentation att särskilt stöd många gånger är något som ligger i skolans organisations främjande arbete. Det finns där för alla elever och det är inget som skolan beslutar om extra för att eleven ska ha rätt till särskilt stöd. Huvudmannen uppger vidare att ha särskilda undervisningsgrupper och enskild undervisning som lösning för att få elever att nå målen är helt fel väg att gå enligt forskning.

Vidare framgår av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av att de innehåller överklagandehänvisning, uppgifter om vem som är ansvarig och datum för uppföljning och utvärdering. Av åtgärdsprogrammen framgår vidare att elev och vårdnadshavare getts möjlighet att medverka i utarbetandet av åtgärdsprogrammen.

Övrigt om särskilda stödåtgärder

Flera elever har beslutade åtgärder med formuleringar som till exempel "extra tid och stöd till uppgifter i matematik" eller "extra tid och stöd till uppgifter i svenska". Under omfattning och tid anges språkmix, mattestuga samt POL. Någon elev har som beslutad åtgärd att arbeta med svenska under ett arbetspass samtidigt som eleven ska arbeta med matematik under samma arbetspass.

I åtgärdsprogrammen finns även andra åtgärder beslutade om såsom att "ämneslärare lägger in uppgifter i elevens mapp på Schoolity", "mentor skickar meddelande på Schoolity när eleven inte kommer på mentorstid", "mentor skickar meddelande på Schoolity när eleven inte kommer på morgonen" eller "stöd att lämna in uppgifter".

Rättslig reglering

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt.

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.

Av 3 kap. 9 § skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §, i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11 a §, eller i form av anpassad studiegång enligt 12 §. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Av 3 kap. 10 § skollagen framgår att för en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas.

Av 3 kap. 11 § skollagen framgår att om det finns särskilda skäl, får ett beslut enligt 9 § för en elev i grundskolan, innebära att särskilt stöd ges enskilt eller i annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till.

Av 3 kap. 12 § skollagen framgår att om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska den anpassade studiegången

utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

I 29 kap. 10 skollagen stadgas vilka av förvaltningslagens bestämmelser som är tillämpliga vid myndighetsutövning enligt skollagen hos offentliga och enskilda huvudmän. Det gäller bland annat dokumentation och motivering av beslut enligt 31–33 §§ förvaltningslagen.

Skolinspektionens bedömning

Extra anpassningar och anmälan om behov av utredning av särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller författningarnas krav gällande att elever ges stöd i form av extra anpassningar. Av utredningen framgår att lärarna ger elever extra anpassningar om det kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas. Utredningen visar även att lärare anmäler elevers behov av att utredas för särskilt stöd.

Utreda behov av särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att utreda elevers behov av särskilt stöd.

Utredningen visar att det finns elever på skolan som har beslut om åtgärdsprogram trots att deras behov av särskilt stöd inte har utretts. Detta är en brist. Av tillsynen framgår att rektor och elevhälsa kan besluta om särskilt stöd baserat på de möten de har om elever och de mötesanteckningar som förs på dessa möten. Skolinspektionen bedömer att dessa mötesanteckningar inte kan anses utgöra en utredning av elevens behov av särskilt stöd. Sådant material kan visserligen utgöra underlag i skolans utredning, men en utredning av en elevs behov av särskilt stöd bör innehålla en kartläggning av elevens skolsituation och omständigheter i övrigt samt en pedagogisk bedömning, där elevens behov av särskilt stöd ska framgå.

Rektor ska se till att elevers behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Rektor och huvudman bör därför se till att en utredning av behov av särskilt stöd genomförs för de elever som anmäls, eller som redan har anmälts, vara i behov av en utredning av särskilt stöd. Om en elevs behov av särskilt stöd inte utreds riskerar eleven att bli utan det särskilda stödet som eleven har behov av och har rätt till enligt skollagen.

Vidta åtgärder

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att besluta om särskilda stödåtgärder.

Av utredningen framgår att det på skolan finns elever som har anpassad studiegång och elever som ges enskild undervisning. Lärare, elevhälsa och rektor uppger i intervjuer att det finns elever som regelbundet undervisas enskilt av lärare. De berättar också om elever vars skolgång är anpassad både i tid och i ämnen. Trots detta framgår det inte av elevers åtgärdsprogram att det har fattats beslut om att ge dem enskild undervisning eller att anpassa deras studiegång. Genom att inte fatta adekvata beslut om ingripande särskilda stödåtgärder i enlighet med författningarnas krav fråntas vårdnadshavare och elever möjligheten att påverka och överklaga åtgärderna. För det fall eleverna fortsatt ska ges enskild undervisning eller anpassad studiegång behöver såväl grund för respektive åtgärd som omfattning och innehåll av åtgärden framgå av elevernas åtgärdsprogram.

Skolinspektionen noterar också att i flera åtgärdsprogram är åtgärderna inte konkret beskrivna och det framgår inte i vilken omfattning som stöd ska ges. Vidare innehåller åtgärdsprogrammen i hög omfattning stödinsatser av mindre ingripande karaktär, som normalt är möjlig att genomföra för lärare och övrig skolpersonal inom ramen för den ordinarie undervisningen, och därmed är att betrakta som extra anpassningar. Skolinspektionen påminner därför om att rektor bör se till att de åtgärder som anges inom ramen för ett åtgärdsprogram är särskilda stödinsatser, och inte extra anpassningar.

Betygsättning och betygskatalog

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har begärt in en förteckning över undervisande lärare på skolan läsåret under 2024/25 och utskrifter från betygskatalogen från höstterminen 2023 och vårterminen 2024. Av lärarförteckningen framgår bland annat de ämnen som respektive lärare undervisar i, behörighet i undervisningsämne, anställningsform och om lärare har lärarlegitimation. Vidare framgår av lärarförteckningen att undervisande lärare i bild, slöjd, svenska och engelska är olegitimerade samt att övriga undervisande lärare har lärarlegitimation.

Utskrifterna från betygskatalogen består av tabeller med kolumner där bland annat elevernas namn och personnummer framgår samt elevernas betyg i samtliga ämnen. Därtill finns även kolumner för betygsdatum, betygsättande lärare och signatur. I de utskrifter från betygskataloger som Skolinspektionen tagit del av är samtliga betyg signerade med namnet på en lärare. I kolumnen för betygsättande lärare förekommer det att både lärare som har lärarlegitimation och lärare som inte har lärarlegitimation har signerat. Av inkomna betygskataloger framgår att olegitimerade lärare

anges som betygsättande lärare i ämnet bild och modersmål. Vidare framgår i intervju med lärare att en lärare, som under läsåret 2023/2024 inte var anställd på skolenheten, den 19 december 2023 samt den 11 juni 2024 har satt betyg i engelska för två årskurser.

Lärare och rektor uppger att betygskatalogen förs elektroniskt och att lärarna signerar de betyg som de har fattat elektroniskt i systemet. Skolan har ingen fysiskt utskriven betygskatalog. Lärare uppger att i de ämnen där undervisning genomförts av en icke-legitimerad lärare brukar den icke-legitimerade läraren vid betygsättning samråda med en legitimerad lärare. Den icke-legitimerade läraren lägger tillsammans med den legitimerade läraren in elevernas betyg i systemet. Därefter signeras betygen av den icke-legitimerade läraren som lagt in betygen i systemet.

Rektorn uppger att när undervisning har skett av en icke-legitimerad lärare är en legitimerad lärare med vid bedömningen. Det är den lärare som undervisar i ämnet som för in betygen i systemet och innan betygen publiceras görs flera kontroller så att betygen är rätt. Vad gäller betygen som enligt utskrift från betygskatalogen signerats av en lärare som inte var anställd av huvudmannen under läsåret 2023/24 uppger rektorn att detta upptäcktes i samband med Skolinspektionens tillsyn. Rektorn uppger att det måste vara något fel i betygssystemet och att de ska kontrollera vad som hänt med leverantören för systemet.

Huvudmannen uppger i yttrande över Skolinspektionens tjänsteanteckningar att ett fel uppstått, då de vid utskrift var inloggade på nuvarande läsår, och där är tidigare personal ersatt med nuvarande personal.

Vidare framgår av utskrifter från betygskataloger att elever fått betyg i tre olika modersmål, spanska, arabiska och nederländska. Av utskrifter från betygskatalogen framgår att tidigare rektor och undervisande lärare i slöjd, tillika representant för huvudmannen, har signerat samtliga betyg i betygskatalogen i ämnet modersmål. Rektorn berättar att anledningen till detta är att kommunen mejlar betygen eleverna har fått i modersmål till skolan och att de sedan har lagt in betygen i systemet.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 14 § skollagen framgår att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.

Av 3 kap. 16 § skollagen framgår att betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han

eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn.

Av 7 § Skolverkets föreskrifter om betygskatalog framgår att den eller de som beslutar om ett betyg ska datera uppgiften i betygskatalogen och förse uppgiften med egenhändig signatur. Om betygskatalogen förs elektroniskt får uppgiften i stället skrivas under elektronisk.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i hur skolans lärare signerar betyg i betygskatalogen.

Av tillsynen framgår att det förekommer att lärare som inte är legitimerade självständigt signerar beslut om betyg i betygskatalogen. Av skolans betygskataloger framgår vidare att rektor och undervisande lärare i slöjd tillika representant för huvudman har skrivit in och signerat betyg i betygskatalogen gällande ämnet modersmål, trots att undervisningen genomförts av lärare utanför huvudmannens organisation. För dessa elever har skolan delgetts betyg från undervisande lärare. Av författningarna framgår att det finns ett krav på egenhändig signatur av den betygsättande läraren i betygskatalogen. Det ankommer då på skolan att säkerställa att den person som beslutar om betyget, som huvudregel är den undervisande läraren om denne är legitimerad, också signerar betygen i betygskatalogen. Att göra såsom rektor gjort, föra in och signera betyg i betygskatalogen är därmed en brist. Ur ett rättssäkerhetsperspektiv är det viktigt att betygsdokument hanteras på ett korrekt sätt, vilket innefattar att betygskatalogen innehåller de uppgifter som den ska och att betygen signeras på föreskrivet sätt.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Friskolan i Mariestad AB:s verksamhet vid Ekhamraskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller garanterad undervisningstid, skolans val, språkval, extra studietid, särskilt stöd och betygsättning och betygskatalog. Det finns därför skäl att förelägga ange huvudmannens namn att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

X Anna Hultgren

Beslutsfattare
Signerat av: Anna Hultgren

X Elina Eliasson

Föredragande
Signerat av: Elina Eliasson

I ärendets handläggning har även utredare Eva Hansson medverkat.